Ե· ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1284 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ԱՊՐԻԼ 1888 (Ն· Տ·) 24 ԱՊՐԻԼ 1888 13 ՇԱՊԱՆ 1305

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՏ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան–խան

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ՌԱՀՎԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ· Պոլսոյ համար Տարեկան դահեկան արժէք 160
» » Վեցամսեայ » » 80
» » Երեամսեայ » » 40
Գաւառաց » եւ տեղական » » 240
Թղթատարով տարեկան » » 120
Գաւառաց համար եւ տեղական
Թղթատարով վեցամսեայ » » 56
Օտար երկիրներ, տարեկան Ֆրանք 56
» » վեցամսեայ » 28

Յաւելուածք գրուածք լրագրոյս համար ծանրքը Տնօրէնութեան վրայ է խմբագրութեան գրուածք նամակ կամ գրութիւն եւ յղուելիք·

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ· ՊՈԼԻՍ, 12 ԱՊՐԻԼ, 1888

ԵՐԵԿԻ ՍՈՒԻՐԱՆԴԱԿ

ՔՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(ԱՊՐԻԼ 16ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 20 ԱՊՐԻԼ)

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՔ

Օրուան երկու գլխաւոր խնդիրները,—Ֆրեոերիկ կայսեր մահամերձ վիճակն ու Զօր· Պուլանժէի յարաձուն փայլն ու յաջողութիւնն ի Ֆրանսա,—եւս քան զեւս տագնապալի երեւոյթներ կը ստանան, եւ երեկի Սուրհանդակաւ առնուած լրագրերէն ալ կ'երեւի թէ համայն Եւրոպիոյ մէջ ամենէն աւելի հոգ պատճառող խնդիրներն առնք են·

Թէ Ֆրանսայի մէջ եւ թէ Ֆրանսայէ դուրս ընդհանուր կարծիքն է թէ երբորդ Հանրապետութիւնն իր հաստատուէ իվեր՝ աւելի մեծ վտանգի մը չէր ենթարկուած· Գաւառացի ժողովրդեան այն մասն որ դժգոհ է հանրապետական վարչութենէն, միանալով Միապետականաց եւ մանաւանդ Պոնապարդեանց հետ, կը սպառնայ քայքայել Հանրապետութիւնն, և յանձին Զօր· Պուլանժէի հաստատել պետական նոր դրութիւն մը· Ստուգած է թէ Նոյն գաւառէն Զօր· Պուլանժէի ստացած 170,000 քուէներէն 120,000 ը Միապետականք տուած էին· Պուլանժէական ապստամբը կը հրճուեցնէ Հանրապետութեան թշնամիներն, և նոյն համեմատութեամբ ալ հոգ կը պատճառէ Հանրապետականներուն· Սորա կը խորհին միաբան դիմադրութիւն մը կազմակերպել նոր մտանդին դէմ, Գ· Ժիւլ Ֆերրի, Պատեհականաց պետն, և Գ· Ֆլոքէ, Արմատականաց պետն, ընդհանուր Հանրապետականաց միաբանութեան յորդոր կը կարդան· Իրաւ, Պուլանժէականութիւնն երկիւղալի աբեդութեամբ կը ծաւալի գաւառաց մէջ· Զօր· Պուլանժէ և իր սրբասնեակք եւս նոյն համեմատութեամբ կ'աւելցնեն իրենց յանդգնութիւն, Բայց Հանրապետութիւնն ունի տակաւին դիմադրութեան ազդու միջոցներ, զորս անյուշտ ի գործ պիտի դնէ· Ա,յլ ինչ որ ալ լինի, ընդհանուր գուշակութիւնը սա է թէ Ֆրանսա ծանր տագնապի մը մատնուած է, և առաջիկայ ամսոց մէջ կարեւոր դէպքեր տեղի պիտի ունենան այն զարմանալի երկրին մէջ·

Իսկ խնդճ Ֆրեոերիկ կայսր իր աղետալի հիւանդութեան վերջին եբեւոյթն անցուելու վրայ կը գտնուի, Իր ֆիզիքական հոյակապ կազմուած ցայս վայր զարմանալի կերպիւ դիմացաւ անոխոր ախտին· Բայց թշնամին հիմակ ամեն կողմէ կը յարձակի, երկար ումբահոմամբ մը բերդը տկարացնելէ յետոյ, վճռական յարձակումմը կ'ընէ· Ա,յս յետին փորձէն յաղթական դուրս ելնելու յոյս չկայ· Խնդիրն այժմ այն է միայն թէ քանի՛ օր եւս պիտի կրնայ տեւել դիմադրութիւնն·

Արդէն բժշկաց և պաշտօնական լրագրաց ալ լեզուն յուսահատական է· Պէտք է ուրեմն պատրաստ գտնուիլ այս երկարատեւ հիւանդութեան աղետալի ելից գոյծն ստանալու ի մտի՝ որ

Ա,յս տխուր վիճակ բնականապէս չատ գէշ կ'ազդէ եւրոպիոյ վրայ· Ֆրետերիկ կայսեր նման վեհանձն, աղատամիտ, յառաջդիմասէր և խաղաղասէր Վեհապետի մը իյնալութեան վրայ դրուած գեղեցիկ յոյսերն յօդս կը ցնդին կարծուածէն աւելի չուտ· Եւ թէպէտ Պիզմարք Իշխան գործոց գլուխը կը ճոխ, բայց Գերմանիոյ կայսերական գերդաստանին մէջ տիրող անհամաձայնութեանց և Վիլհէլմ Իշխանի ծայրայեղ գաղափարաց ու ըղգացմանց վրայ վերջին ամսոց մէջ եղած յայտնութիւնք ա'յնչափ խախտած են հաստատակաց նոր փոխոխութիւն մը ո'չ Գերմանիոյ ո'չ ալ Եւրոպիոյ համար օգտաւէտ չպիտի կրնայ համարուիլ·

Իւր ընտրութեան վրայ, Գ· Պուլանժէ հետեւեալ յայտարարութիւնն հրատարակեց·

«Ընտրո՛ղք Նոսր·

«Մարտի ՝ներդ օրը ճշմարիտ փրկութեան օր մ'եղաւ երկրին համար· Քաջապէս դիմադրեցիք ամեն ճնշումներու և ամեն բռնադատութեանց, Իրենց խղճին հետեւելու համար, գործաւորներ ապառնալիքներն առ ոչինչ գրեցին, վտանգելով իրենց օրապահիկն իսկ· Պատի՛ւ ձեր յարատեւութեան և ձեր քաջութեան· Գործիչներ որոց միակ քաղաքական դաւանանքն էր չխրոնսանել իրենց դիրքն ու պատուն, իմ դաւանանքս չհանիալ կեղծեցին· Բայց դուք հասկցաք, և ինձ հետ պահպանելիք անկարողութեան դառապարտեալ երեսփոխանութեան մը լուծումն, և վիրաբննութիւնն Սահմանադրութեան մը, որ ո'չ միայն հակահանրապետական է, այլ եւ բռնութեան հետեւանք· զի այս Սահմանադրութիւնը քաղաքագէտներ իրենք իրենցմէ ստացեր էին իշխանութիւն մը, զոր ընտրողք զլացած էին անոնց· Ինչ որ Ֆրանսա կը պահանջէ, ինչ որ գուք եւս իմ անուանս կը պահանջէք, Սահմանադիր ատ ժողովոյ մը կազմութիւնն է, որոյ առջեւ ամեն փառասիրութիւնք պիտի չնջուին, և որ Հանրապետութեան մէջ պիտի տայ ժողովրդեան այն մեծ տերը զոր ժողովուրդը պէտք է ունենայ, և զոր հանրապետական վարչութիւնը միշտ զլացած է նմա·

«Ընտրո՛ղք Նոսր·

«Մեր չափեր հայրենեաց և Հանրապետութեան չահուց հետ նոյն են· Ա,յլ չի բաւեր սիրել Հանրապետութիւնն և հայրենիքը· պէտք է նաեւ գիտալ պաշտպանել զանոնք· Միասն աշխատինք այս մեծ գործին, եւ առանց կասեցուցիչ տալու զպայտատութեանց որոց հեղինակները խոտիւ պատժեցիք ձեր քուէներով, չանանք յայտելի և անպարտելի ընծայել Թէ՝ Հանրապետութիւնն և Թէ հայրենիքը·

«Կեցցէ՛ Ֆրանսա· Կեցցէ՛ Հանրապետութիւն·»

ԶՕՐ· ՊՈՒԼԱՆԺԷ

Քիչ քիչ կը ճշդուին, մարմին կ'առնուն, կը պարզուին Զօր· Պուլանժէի անորոշ գաղափարք· Իւր բարեկամաց միոյն կողմէ հրատարակեալ ծանօթութեան մը նայելով, Պուլանժէ կ'ուզէ Հանրապետութեան Նախագահ ընտրուիլ ուղղակի ժողովրդէն· Ո'չ Ծերակոյտ պէտք է, ո'չ երեսփ· ժողով, ո'չ ալ Նախարարութիւն· Նախագահ Պուլանժէ իւր յարմար դատած մարդիկը պիտի կարգէ պետ մէն մի պաշտօնատան· Պիտի կազմէ նաև Պետական Խորհուրդ մը, զանազան ճիւղերու բաժանեալ· Ա,յս Պետական Խորհուրդ պիտի յօրինէ հարկաւոր օրէնքներն, և իւր կողմէ կարգեալ ատենապետներ զանոնք պիտի պաշտպանեն նոր տեսակ Խորհրդարանի մէջ առջիւ, որոյ անդամք բնաւ չպիտի խօսին, այլ միայն պիտի քուէարկեն· Ա,յս համր Խորհրդարան իրեն ներկայացեալ օրէնքները պիտի ընդունի կամ պիտի մերժէ առանց վիճաբանութեան, Ա,յ՛ւ կամ Ո՛չով· Դատաւոր կառավարչութիւնք և դեր-կառավարչութիւնք և որոց հաշտչութիւնք ևս պիտի ջնջուին, և այս պաշտօնները պիտի յանձնուին զինուորական չրջանակներու զօրապետներուն և դիւանապետներուն, որով Ֆրանսա պատերազմի պատրաստ պիտի լինի միշտ· Վերջապէս, Հանրապետութեան անուան ներքեւ, Զօր· Պուլանժէ ամեն բան ինք կուզէ լինել·—Օրէնքները պիտի չինեն իւր անուանած պետական Խորհրդականք, և զանոնք պիտի գործադրեն իւր կարգած պաշտօնեայք, գաւառներն ալ պիտի կառավարեն իւր ստորադաս սպայք· Ա,յսպէս, կ'ըսէ, երկրին կառավարութիւնը չատ պիտի պարզուի և մեծ դիւրութիւն գործոց, ժողովուրդն ալ պիտի ազատի չաղացրատ վատաբանութիւններու և խաւատակ քաղաքագէտներու վարչութենէն·

Կրթական խնդրոյն վրայ ևս եզական գաղափարներ ունի Զօր· Պուլանժէ, Կ'ըսէ թէ, կրթութիւնը պարտաւորիչ ընելով, Գ· Ժիւլ Ֆերրի և հաստատք դիւզացիներն իւ քաղաք թափեցին, և երկրին կենդանի ոյժերուն մեկ մասն սպանեցին· Ցզայք հիմա գպրոցէ կ'ելնեն առանց բան սորվելու եւ այն թիւը համոզմամբ թէ ժկակութիւնն չի վայլեր իրենց· «Եթէ ձեռնհաս մարդոց խորհուրդները մտիկ ընէին, այսօր Ֆրանսա Գերմանիայէն, Աւստրիայէն, Անգլիայէն և Իտալիայէն վար չէր մնար հառաչն կրթութեան մասին· Խօսք դպրոցներու և դպրոցականաց թուոյն վրայ չէ՛»·

—Զօր· Պուլանժէ ապրիլ 19ին առաջին անդամ մտաւ երեսփ· ժողովն, ընկերակցութեամբ իւր բարեկամաց, և նստաւ ծայրագեղ ձախակողմին մէջ·

—Ա,յս ծայրագեղ ձախակողմն, որ ցարդ ամեն տեսակ ծայրայեղութեանց չտագով հանդիսացած էր, «նկատելով թէ դիկտատորական գաղափարք հանրապետական սկզբանց ժխտումն են, յայտարարեց թէ այսպիսի գաղափարաց չատագովք իրեն հետ գործ չեն կրնար ունենալ, և հրաւիրեց զնւր դիւան մերժել այն անդամները որք Զօր· Պուլանժէի յարած են·

Ծերունի Պոնապարդեան գործիչ մը, Գ· տը Մօվա, իւր կարծիքն յայտնած է Զօր· Պուլանժէի կատարած դերին վրայ· Թղթակից մը հարցուցեր է իրեն Թէ «Ո և է նմանութիւն կա՞յ Պուլանժէական չարժման և ա'ն չարժման միջեւ որ ի նախագահութիւն տարաւ Լուի Նաբոլէոն Իշխանը»·

—Բացարձակ նմանութիւն, այո՛· բնաւ տարբերութիւն չեմ տեսներ այս երկու չարժմանց միջեւ· Զօր· Պուլանժէի երեսը չը զանեն Պոնապարդի յաղթանակներէն զերկ լինելն, և Լուի Նաբոլէոն Իշխանին ալ փառապակը չունենալը· բայց վերջապէս զօրական է, և այս ալ չատ բան է·

—Թ· Ի՞նչ կը խորհիք Զօր· Պուլանժէի վրայ·

—Մ· Կ՝ տեսնեմ ի նա այն անձնատրութիւնն որ զմեզ պիտի ազատէ Ֆրանսան սարսափ եղեռն վիճակին մերթ ընդ մերթ անձրէն· Մեր աչքերուս պարաքն է համակրիլ Զօր· Պուլանժէի չարչ· Ճշմարիտ է Թէ Արմատականներով չրջապատեալ է· բայց կը տեսնեմ նաև Թէ բոլանդակ պոնապարդեան ազգակցութիւն չատած է Զօր· Պուլանժէի, որ պոնապարդեան պարագլխոց հետ ամեն օր կը խորհրդակցի, և համաձիտ է անոնց· Ըստ ի՛ս, Զօր· Պուլանժէ երբեք հանրապետական եղած չէ· Հիմակ արմատական կրնայ լինել· բայց երբ իշխանութիւնը ձեռք անցնէ, պահպանողական պիտի դառնայ·

—Թ· Զօր· Պուլանժէ ինչպէս իշխանութեան պիտի անցնի· Սահմանադրութեան վերաքննութեան համար Ծերակոյտն հաւաքութիւն հարկաւոր է, և միթէ Ծերակոյտը պիտի հաւանի՞·

—Մ· Ընդհանուր ընտրութեանց մէջ, Պուլանժէականք պիտի չաղթանակեն, և ստեպր մեծամասնութեամբ պիտի գըտնուին նոր Երեսփոխանութեան մէջ· Երկրին այս հոյակապ ցոյցին առջեւ, Ծերակոյտը չպիտի ընդդիմանայ, և եթէ ընդդիմանայ, պիտի չազթահարի·

Գ· Քառնօ եւս պիտի հրաժարի· Զօր· Պուլանժէի պիտի ձայ պարպաչէս գրաւել Թղթակ դէրքը· Գ· տը Մօվա խորհուրդ կուտայ որ Զօր· Պուլանժէ աշխատի օրպէս զի մինչեւ ընդհանուր ընտրութեանց օրն ամեն մասնակի ընտրութիւնք իւր անուան վրայ կատարին·

«Պէտք է զգուչանայ ա'յն խորհրդարանական կեանքէն որոյ դէմ բողոքելով ընտրուած է· պէտք է խիստ քիչ երթայ ժողովի, և Սահմանադրութեան վերաքննութեան վրայ միայն խօսի·

—Թ· Կը կարծէ՞ք որ պետական հարուած մը տեղի ունենայ, որով Զօր· Պուլանժէ կայսր լինի·

—Մ· Չեմ կարծեր· Չեմ տեսներ Պուլանժէ Ա· կայսր մը· Պիտի չատանայ Հանրապետութեան Նախագահ լինելով· բայց քանի՞ տարի յ համար, չգիտեմ· Բայց միայն Հանրապետութեան Նախագահ պիտի լինի· զի ա'յդ է իւր գոյութեան իրաւունքը·

—Թ· Պոնապարդեանք, Զօր· Պուլանժէի այժ տալով, ինչ նպատակի կը հետեւին·

—Մ· Ժողովրդական քուէարկութիւնը վերահաստատելու ։ Հանրապետութիւնը սխալեցաւ չգործադրելով փչաչէրն, յորմէ մեծ ոյժ կարող էր ստանալ· Անդամ մը ժողովրդային քուէարկութիւնը վերահաստատելով, Զօր· Պուլանժէ Հանրապետութեան Նախագահ պիտի լինի· Բայց գիտէք Թէ ժողովուրդը կեցցէներով յիշխանութիւն կը կոչէ մարդ մը, որ քիչ քիչ ժողովրդականութիւնը կը կորուսանէ, և ի վերջոյ կը տապալի· Երբ Զօր· Պուլանժէ հոն հասնի, վերահաստատեալ ժողովրդական քուէին չնորհիւ Նաբոլէոնեան միջոց պիտի ունենան կայսրութիւնը վերահաստատելու·

—Թ· Ո՞ր Նաբոլէոնն, հայրն Իշխան Փէրթո՞մ Նաբոլէան, Թէ որդին Իշխան Վիքտոր Նաբոլէոն·

—Մ· Ո՛չ Իշխան Փէրթօմ· Նա տուկն է Պոնապարդեանց, նաև տարիքոտ է և տկարացած· Վիքտոր Նաբոլէոն Իշխան պիտի յաջողէ Զօր· Պուլանժէի·

Անգլիոյ Վիքտորիա Թագուհին այս կիւրակի մեկնեցաւ Միրոեն Ճայէն, և երբէք պիտի տեսակցէր Ֆրանս եղեռնի կայսեր հետ Լինսպրիւք, ուսանից Պերլին պիտի երթայ, իւր դուստրն ևս փեսային տեսնելու· Երկու օր պիտի Ճոպլ ի Շարլոթենպուրկ·

—Անգլիոյ Թագուհւոյն մեկնելուն առթիւ, Ֆիորենճայի ժողովուրդն ապրիլ 19ին մեծ չահագնացութիւն մը կազմեց ի պատիւ Ն· Վեհափառութեան, Նուագածուաց ինն խմբերու ընկերակցութեամբ, և խուռն բազմութիւն, թափոր կազմած, անցաւ Թագուհւոյն բնակարանին առջեւէն, որ նոյն միջոցին կը ընդունէր իշխանութիւններն և այլ հրաւիրեալներ·

—Պուլկար կառավարութիւնն, իմանալով Թէ պուլկար գաղթականք ոմանք Թրքի կողմէ կ'ուզեն Պուլկարիա մտնել, հեծելախումբ մը զրկեց անոնց անցքն արգիլելու·

—Փարիզ, 20 ապրիլ· Խորհրդարանական ակմբոց մէջ ընդհանրապէս կը կարծուի Թէ վաղը կարգադրիչ յանձնաժողովն ոյժ պիտի տայ Սահմանադրութեան վերաքննութեան ծրագրոյն Բայց նախարարութիւնը չընդունիր արդի նստաչրջանին մէջ սոյն ծրագրոյ վիճաբանութիւնը· — Լրագիրը երեկի երկու քուէները կը նկատեն հակասական, իբրու նոր ապացոյց Երեսփ· ժողովոյ պատակտեալ վիճակին· զի ժողովը, վստահութիւն յայտնելէ յետոյ նախարարութեան, հաւանիլ Թուեցաւ Սահմանադրութեան վերաքննութեան, որ յետագրումբ խնդրած էր նախարարապետ Պ· Ֆլոքէ·

—Փարիզ, 21 ապրիլ· Հակապուլանժէական ցոյց մ'ընող ուսանողք երեկ ձեռ կերան Պուլանժէի կուսակիցներէն· Բանի չատ ուսանողներ վիրաւորեցան· կը հաւատան Թէ ուսանողք երեկոյին պիտի վերսկսին·

—Երեւելի աչխարհախոյզ ռուս զօրավար Փրժեվալսքի, որուն կեդրոնական Ասիա ըրած կարեւոր խուզարկութիւնք դեռ չեն մոռցուած, և ի մտի նոր ուղեւորութեան մը պիտի ձեռնարկէ· Ա,յս անգամ պիտի չըչի Փոքր Ասիոյ մէջ, ուր երկու տարի պիտի զբաղի խուզարկութեամբ, հետն ունենալով գնդապետ Ռոպօրովսքի, եւ տասներկու Թաթարներ·

—Պիզմարք Իշխան, դեսպաններու հետ խօսելով, պնդեր է Թէ Գերմանիա հաստատապէս յարեալ կը մնայ աւստրեան դաշնակցութեան, և Թէ պիտի պատասխանէք իւր նամակներուն·

—Կը տարակուսի՞ք, գոչեց Տիկին Նուազէ· Պատահեցէ՛ք յիս, ամեն պարագայի մէջ եւ ամենուքեք· Կ'ուզէի երիտասարդ լինել, ազատ լինել ձեզ ընկերանալու, զձեզ պատպանելու համար, եւ եթէ այժմէն իսկ կարող եմ ծառայել ձեզ···: Գուցէ դրամի պակասութիւն ունիք այս ամրապղպական մեկնման պատճառաւ·

—Ես դրամ խնդրելու չեմ եկած, բաւ Պօղոսեան, արժանապատուութիւնը վիրաւորուող անձի մը չեչտով·

—Ո՛հ, գիտեմ զայ··· ակայն մերը, դարձեալ մէկ ունեցած քանի մը հազար Ֆրանքս մերժելու անարդանքը չէք ըներ ինձ, յուսամ·

—Ո՛չ, սիրելի, ո՛չ··· ոչինչ կրնամ ընդունիլ ի ձէնջ· Քովս ունիմ ճիշդ այնքան դեռար որքան կարկատը է մինչև ի Լօնտոն ուղեւորութեանս ծախքը վճարելու համար, բայց անգամ մը որ անդ հասնիմ, բերել պիտի տամ այն գումարները զորս ի պահ դրած եմ ասա·

—Ես մինչեւ որ ընդունիք զայն, պիտի նեղուիք··· զայս չեմ ուզեր, ուսահ···

Ա,յսպէսզի միջադէպ մը արգիլեց Օգդաւիի որ խօսքն աւարտէ եւ երթայ բերէ այն գումարը զոր այնքան կը փափաչէր փոխ տալ քաղաքական կեղծ աքսորելոյն·

Ա,ի մը աւազ, վարչէ վեր նետուելով, ադօրին դէմ տեղաց, եւ մի քանի մանրախիճք սրահին մէջ թափեցան·

Անչուչտ տատակ մ'էր որ կը զուարճանար պատուհանին տակ· Լիւսիէն ուզելով վանել զայն, սպառնալով ականջէն քաչել, բացաւ ադորը, բայց հազիւ գլուխը դուրս հանած էր եւ ահա անմիջապէս ետ քաչուեցաւ, բայց ո'չ պէտք եղածին չափ չուտ, վասն զի Զօէ Քօրինեին էր որ այսպէս ցոյց կուտար իւր ներկայութիւնը Մոնսօ փողոցին մէջ, եւ անմիջապէս ճանչցած էր զինքը·

—Ցնաչ զեզ, գոչեց իւր նախկին սիրահարին· Վա՛ր լինիր, քեզ խօսելիք ունիմ·

Անհնար էր չլսելու զարնել, վասն զի Տիկին Նուազէ, որ ինք եւս լսած էր այս ազապուն, աչօք իւր խօսակիցը կը հարցաքննէր·

Լիւսիէն, այդ վայրկենին, կ'ուզէր հաւիւր տար գեռանին տակն անցնիլ·

Եւ աւելի զէշ եղաւ, երբ Զօէ՝ յատակ եւ սուր ձայնով մը յարեց·

—Գիտեմ Թէ որո՛ւ հետ ես· Եթէ չփութաս դուրս ելնել, դրան առջեւ պիտի սպասեմ մինչեւ որ քանան զայն··· Ներս պիտի մտնեմ եւ քեզ հետ բացատրութիւն մը ունենամ պատուին առջեւ·

Ա,յս յորդորումը լսելով, Օգդաւի ընչահեղձ փութով հեռացաւ պատուհանէն եւ սրահէն դուրս ելնելու չարժում մը ձեւացուց·

—Ա,ճապարէ՛, կ'ազդակէր վարչն Զօէ· Եթէ գայթակղական տեսարան մը կը փափաչիս, այդ ալ պիտի տեսնես··· բայց կը գլխաս·

(Շարունակի)

—)(74)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՖՕՐԹԻՒՆԷ ՏԻՒ ՊՈՒԼԱԿՕՊԷ

ՍԻՐԱՅԻՆ ԱՄՈՒՍՆՈԹԻՒՆ

Սիմոնէ երեւցած չլինելով, մայրն ենթադրեց Թէ անկողնէն ելած չէր տակաւին, ուսահ աւելորդ դառնց սենեկապահնուհին նորա մտադրելու զգաստարարին գալուստն իմացնելու համար·

Ցայն ընդունելու համար, Օգդաւի ո'չ ուներ պէտք ունէր·

Բայց այն պատճառաւորը զոր զրկեց նմա, վերադարձաւ յայտնել Թէ Պ· Ֆորբէյս քանի մը վայրկեան միայն ունէր, Թէ ծանրակիր գործի մը համար եկած էր եւ կը խնդրէր Տիկին Նուազէէն որ համի անմիջապէս վար իջնել·

Մերժելու հնար չկար, եւ Օգդաւի հնազանդեցաւ·

Պճնասէր այրին կը յիչէր Թէ սրահին փեղկերը փակ էին կամ կիսափակ, օդին ջերմութեան պատճառաւ, եւ կը յուսար որ այդ կէս մուժը նպաստաւոր լինէր իրեն·

Արդարեւ, այնքան մթութիւն կը տիրէր անդ որ դժուարաւ նչմարեց զՊորբէյս որ կանգնած էր պատուհանի մը դիմացի մասին մէջ, որ երկու փեղկերը բաց էին, բայց ադրն իյած էր, Թանձր ու փայլուն ադր մը·

Ինչո՞ւ համար այդ տեղն ընտրած էր Տիկին Նուազէէ հետ իւր ունենալիք ստիպողական խօսակցութեան համար, երբ այնքան բնական կը լիներ սրահին մէջ տեղը խօսակցիլ· Արդեօք այն պատճառաւ որ, ստորնայարկէն որ ցած էր, դիւրին էր փղոց ցառքել··· : Արդէն, Ֆօռէլի տան մէջ ցոյց տուած էր Թէ իւր առաջին գործը կ'ընէր փախստեան ճանքայ մը ապահովել, եւ ուղղակի Ֆօռէլի տունէն կուգար· Առանց ուչադրութիւն գրաւելու անցած էր ստիկանաց առջեւէն որք Պադիսէի անցքը կը լրտեսէին Թիւ 9 դրան առջեւ, եւ ուղղակի դէպ ի Սէն-Լազար կայարանը գնացած էր ուստից Հավրի կառախուզը պիտի նստէր, վասն զի կ'զգար Թէ իրեն համար այլ եւս անհնար էր Բարիզ մնալն·

Սակայն գառն կ'երեւէր իրեն այս բաղդը լքանել, ինչպէս ինք կ'ըսէր, մինչեւ վերջին կէտը մաքառելէ առաջ· սքանչելի բաղդ մը զոր չհեղլը առաւելութիւններ ունէր· Կ'զգար Թէ ինք որպիսի տպաւորութիւն կը գործէր զգայուն այրերն վրայ եւ թացակայութեան նորա դառնր, որաս մազիր էր մօրն հետ յարմարիլ, որ հարստահ էր եւ անձնվիրական, հետեւաբար և ազատ՝ իւր եկամուտներն ուրնոյն իսկ գրասդուլեան ըստ կամաց գործածելու·

Այդ անմիտ կնոջ խելքը գլխէն առնուլ, վիպային սուտերով հրապուրել զայն եւ հաւատալ որ, եթէ ոչ իրեն ուղեկցի օտար երկիր ուղեւորելու համար, գէթ վերջէն երթայ միանալ իրեն հետ այս էր ահա այն գեղեցիկ յատակագիծը զոր յանկարծ կ'երեւնէր այդ բաղդախնդիրն որ

չէր չփոթեր, նոյն իսկ ամենէն աւելի արատասովոր եւ ադիտաբեր պատահարց առջեւ·

Չէր յուսար բնաւ յաջողիլ, բայց փորձելովն ոչինչ կը կորուսանէր, եւ ժամանակ ալ ուներ, քանի որ Հավրի կառաքարուքը մեկնելու ժամ մեկին կը մեկնէր·

Ի՞ւլ հօրեղբայրն որ ազատութիւն չնորհած էր իրեն, անտարակոյս չպիտի խորհեր հալածել զինքը, գոհ մնալով որ յաջողած էր իւր գլխէն վանել զայն· եւ եթէ ի՞ւլ հօրեղբայրն այդ օրը իւր եղբօրմէնջ տունը գար, Ֆոռէլի, Պադիսէի եւ ոստիկանաց հետ իւր գործն ատրատած պիտի լինէր· եւ մինչեւ որ գար, Լիւսիէն պիտի կարենար վաղաչիլ, եւ այդ պարագային մէջ իւր կարճատես այցելութենէն սա օգուտը քաղած պիտի լինէր որ մի քանի տարեայ համար խոտած պիտի լինէր ուղեկն այդ այրէն զոր ապագային մէջ գուցէ ատելի ունենար չափազանց·

Եւ յիրաւի, այն պահուն յորում Օգդաւի կ'ընդունէր զԼիւսիէն, ի՞ւլ հօրեղբայրն զբաղած էր Լաֆիէթ փողոցին մէջ բարդայկան քարտզիր իւր երիտասարդ բարեկամին սպասաւորին·

—Վերջապէս կը տեսնեմ զձեզ, գոչեց ընդ առաջ երթալով Պօղոսեանի որ պատասխանեց կցկտուր ձայնով մը·

—Բայց ո'չ երկար ժամանակի համար, տիկին, Զուգեցի Բարիզէն մեկնիլ առանց երախտագիտութիւնս ձեզ յայտնելու, եւ առանց ըսելու···

—Ինչպէ՞ս, կը մեկնի՞ք·

—Ցաւէ մը, Հարին այնպէս կը պահանջէ· Խնդիրն իմ ազատութեանս վրայ է··· եւ նոյն իսկ···

—Ինչպէ՞ս·

—Կենացս ամբողջ պատմութիւնը չպատմեցի ձեզ··· չէք գիտեր Թէ Ռուսիոյ մէջ ի բացակայութեան՝ մահուան դատապարտուած եմ ոչնչականաց մէկ դատավրութեան մասնակցած լինելուս համար··· յաջողեցայ Ֆրանսա ապաստանիլ, Քաղիֆօռնիոյ մէջ կերպ կերպ արկածներ ունենալէ յետոյ, որք յայտնի են ձեզ· բայց չէք գիտեր Թէ Բարիզ գալէս ի վեր ռուս զործակալք չեն դադրիր զիս լրտեսել եւ ինձ թակարդներ լարել· Ապահութեան եւ գաղութեան գործի մը իրր մասնակից ցոյց տուին զիս, ուսահ անոնց ձեռքէն փախչելու համար ուրիչ միջոց չի մնար ինձ բայց եթէ Անգլիա երթալ··· այն տեղ միայն կրնամ ապրիլ յատահով·

—Ներչնայնք··· ռուս գործակալք··· սպանութիւն մը··· գաղութի՞ւն մը··· կը կրկնէր Տիկին Նուազէ զարհուրած·

Գողբէյս կատարելապէս չէր կրնար այլեւայն ծայրայեղ դիբահաւանութիւնը; կարող էր Զիւանատանի մէջ կատարուած դաւադրութեան մը խօսքն ընել եւ միեւնոյն արդիւնքն առաջ պիտի գար·

Ուսահ օգուտ քաղելով իւր ազդած տըպաւորութենէն, յարեց·

—Ամեն ոք լքաւ զիս, ամեն ոք, բաց ի ձէնջ··· այս քանի մեկնումն իմ բոլոր խորհուրդներս կը քանդէ· չգիտեմ Թէ ինչ ապագայ կ'սպասէ ինձ, հո՛ն, աքսորավայրիս մէջ· Կնամարտեալ Թէ չպիտի մոռնաք նոր պատուհասին տակ· Լիւսիէն ուզելով վանել զայն, սպառնալով ականջէն քաչել, բացաւ ադրը, բայց հազիւ գլուխը դուրս հանած էր եւ ահա անմիջապէս ետ քաչուեցաւ, բայց ո'չ պէտք եղածին չափ չուտ, վասն զի Զօէ Քօրինեին էր որ այսպէս ցոյց կուտար իւր ներկայութիւնը Մոնսօ փողոցին մէջ, եւ անմիջապէս ճանչցած էր զինքը·

—Ցնաչ զեզ, գոչեց իւր նախկին սիրահարին· Վա՛ր լինիր, քեզ խօսելիք ունիմ·

Անհնար էր չլսելու զարնել, վասն զի Տիկին Նուազէ, որ ինք եւս լսած էր այս ազապուն, աչօք իւր խօսակիցը կը հարցաքննէր·

Լիւսիէն, այդ վայրկենին, կ'ուզէր հաւիւր տար գեռանին տակն անցնիլ·

Եւ աւելի զէշ եղաւ, երբ Զօէ՝ յատակ եւ սուր ձայնով մը յարեց·

—Գիտեմ Թէ որո՛ւ հետ ես· Եթէ չփութաս դուրս ելնել, դրան առջեւ պիտի սպասեմ մինչեւ որ քանան զայն··· Ներս պիտի մտնեմ եւ քեզ հետ բացատրութիւն մը ունենամ պատուին առջեւ·

Ա,յս յորդորումը լսելով, Օգդաւի ընչահեղձ փութով հեռացաւ պատուհանէն եւ սրահէն դուրս ելնելու չարժում մը ձեւացուց·

—Ա,ճապարէ՛, կ'ազդակէր վարչն Զօէ· Եթէ գայթակղական տեսարան մը կը փափաչիս, այդ ալ պիտի տեսնես··· բայց կը գլխաս·

(Շարունակի)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՐՑԱՐՁԱԿԱՆ

ՀԱՐՑԱՐՁԱԿԱՆ

ՀԱՐՑԱՐՁԱԿԱՆ

###

ՀՐԱՇԱՐ ԱՂԱՅԱՆԻ ԱՄԵՆԱՀԱՐՈՒՍՏ ԴԱՎԱՆԱՆՈՑ

331

ՀՈԳԱՇՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿԵՆՍԱԹՈՇԱԿԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՏԻՊԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ընդհանուր Ներկայացուցիչ՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Գլխաւոր Գործակատար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ